

UZASADNIENIE

Prokurator Prokuratury Rejonowej w Busku – Zdroju wystąpił do Sądu Rejonowego w Busku – Zdroju z wnioskiem w przedmiocie odpowiedzialności podmiotu zbiorowego za czyn zabroniony pod groźbą kary. Oskarżyciel publiczny powołując się na treść art. 3 pkt 1, art. 4, art. 5 pkt 2 i art. 16 ust 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 października 2002 r. „o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary” wniósł o stwierdzenie odpowiedzialności podmiotu zbiorowego Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego ZDROVITA KIM KAPUTA sp.j. z siedzibą w B., za potwierdzone prawomocnym wyrokiem skazującym wydanym przez Sad Rejonowy w Busku 0- Z., II Wydział Karny w dniu 30 września 2015 roku (II K 742/13) przestępstwo skarbowe z art. 77 § 2 kks w zw. z art. 9 § 3 kks w zw. z art. 6 § 2 kks popełnione przez K. K. (1) działająca w imieniu i interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia do podejmowania w jego imieniu decyzji jako partner, które przyniosło podmiotowi zbiorowemu korzyść majątkową polegająca na tym, że w okresie od marca 2012 roku do 21 stycznia 2013 roku prowadząc działalność gospodarczą jako wspólnik (...) sp.j. z siedzibą w B. zajmując się sprawami finansowymi tej spółki, obowiązana była jako płatnik do obliczania i pobierania od podatników zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz do wpłacania tych zaliczek właściwemu urzędowi skarbowemu w terminie do dnia 20 miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano zaliczki, obowiązku tego nie wykonywała, działając z wykorzystaniem takiej samej sposobności, naliczonych i pobranych od zatrudnionych w tej spółce pracowników zaliczek za miesiąc od lutego do grudnia 2012 roku w łącznej kwocie 22.102 zł. Nie wpłacała w ustawowym terminie na rachunek Urzędu Skarbowego w B. – działaniem swoim naruszając przepis art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku „o podatku dochodowym od osób fizycznych” (Dz. U. 2012.361 j.t. ze zm.)

Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2016 r. w sprawie II K 74/16, Sąd Rejonowy w Busku – Zdroju umorzył postępowanie, a kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator, zaskarżając go w całości na niekorzyść Przedsiębiorstwa (...) sp.j. z siedzibą w B..

Apelujący na podstawie art. 427 § 1 kpk i art. 438 pkt 1 kpk wyrokowi temu zarzucił:

- obrazę prawa materialnego to jest art. 5 pkt 2 ustawy „o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary”, w brzmieniu obowiązującym od dnia 14 listopada 2011 roku poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zignorowanie zawartej w tym przepisie, normatywnej podstawy do przypisania odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu za czyny przestępne osób wskazanych w art. 3 pkt 1 tej ustawy, a więc m.in. do czynów wspólnika tego podmiotu („wina organizacyjna podmiotu zbiorowego”), co miało istotny wpływ na treść wyroku.

W oparciu o powyższy zarzut apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Busku – Zdroju do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora jako zasadna zasługiwała na uwzględnienie i skutkowałą uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi Rejonowemu w Busku - Zdroju.

W pierwszej kolejności rację należy przyznać apelującemu, że Sąd Rejonowy w Busku - Zdroju wydając zaskarżony wyrok naruszył treść przepisu art. 5 pkt 2 ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, w brzmieniu obowiązującym od dnia 14 listopada 2011 roku, poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zignorowanie zawartej w tym przepisie, normatywnej podstawy do przypisania odpowiedzialności podmiotowi zbiorowemu za czyny przestępne osób wskazanych w art. 3 pkt 1 ustawy. Rzecz bowiem w tym, na co słusznie powołuje się prokurator, że Sąd I instancji wydając wyrok w przedmiotowej sprawie – inaczej niż to uczynił

- zobowiązany był badać przesłanki odpowiedzialności podmiotu zbiorowego w oparciu o stan prawny obowiązujący na datę popełnienia czynu tj. od marca 2012 roku do 21 stycznia 2013 roku. W tym zaś czasie (podobnie jak w dacie orzekania) obowiązywało natomiast nowe brzmienie art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 28.10.2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Tymczasem Sąd Rejonowy, ustalając odpowiedzialność podmiotu zbiorowego objętego wnioskiem prokuratora, oparł się na stanie prawnym i orzecznictwie Sądu Najwyższego, które to orzecznictwo dotyczy czynów popełnionych przed dniem 14.11.2011 roku, kiedy to przesłanka zawinienia ustanowiona została tylko w odniesieniu do osób wskazanych w art. 3 pkt 2 lub 3 ustawy. Przepis art. 5 ustawy, w ówczesnym brzmieniu faktycznie nie zawierał więc przesłanki „własnej odpowiedzialności” podmiotu zbiorowego za czyny osób wskazanych w art. 3 pkt 1 powołanej ustawy, do kręgu których to należą osoby działające w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentowania, a więc prezesi, członkowie zarządu, wspólnicy.

Istotne w niniejszej sprawie jest więc to, że na skutek nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. Nr 191, poz. 1135), obowiązującej od dnia 14 listopada 2011 r., wprowadzono do art. 5 dodatkową przesłankę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, a mianowicie, gdy do popełnienia czynu zabronionego doszło także w następstwie organizacji jego działalności, niezapewniającej uniknięcia popełnienia takiego czynu, tym razem także przez osobę wskazaną m.in. w pkt 1 art. 3 ustawy, jeżeli uniknięcie jego zaistnienia mogło być zapewnione przez zachowanie należytej staranności wymaganej w danych okolicznościach, przez organ lub przedstawiciela podmiotu zbiorowego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2013 r., V KK 75/13). Jak więc z tego wynika, zmodyfikowany przepis art. 5 ustawy w punkcie 2 wprowadził dodatkową podstawę odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, także w odniesieniu do czynów zabronionych, osób wskazanych w art. 3 pkt 1 ustawy, a więc między innymi do czynów partnerów, prezesów spółek, czy też – tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie – wspólników. K. K. (1) będąca bezpośrednim sprawcą przestępstwa, za które została prawomocnie skazana w sprawie II K 742/13 SR w Busku – Zdroju, jako wspólnik spółki i zajmująca się jej sprawami finansowymi (i podatkowymi) bez wątplenia należy do jednej z kategorii osób wymienionych w art. 3 pkt 1 omawianej ustawy.

Zarówno w dacie popełnienia czynu zabronionego, mogącego być podstawą odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, jak również w dacie orzekania w niniejszej sprawie, stan prawny przewiduje więc, iż w przypadku popełnienia czynu zabronionego przez osoby działające w imieniu lub w interesie podmiotu zbiorowego, w ramach uprawnienia lub obowiązku do jego reprezentacji, podejmowania w jego imieniu decyzji lub wykonywania kontroli wewnętrznej albo przy przekroczeniu tego uprawnienia lub niedopełnieniu tego obowiązku – jak to słusznie podniesiono w apelacji (k.33) – wina po stronie podmiotu zbiorowego może przyjąć postać tzw. winy w organizacji (...) więc w tym przypadku o tzw. „winę organizacyjną” podmiotu zbiorowego, która polega na niewłaściwym zorganizowaniu tego podmiotu, skutkującym niezapewnieniem wymaganej ostrożności w zachowaniu osób wskazanych w art. 3 pkt 1 ustawy. Wobec powyższego Sąd Rejonowy, rozpoznając wniosek prokuratora, winien był rozważyć, czy w przedmiotowej sprawie przesłanka taka zaistniała i czy – w świetle stanu prawnego obowiązującego od dnia 14.11.2011, skoro czyn przypisany K. K. zaistniał w okresie od marca 2012 roku do dnia 21 stycznia 2013 roku – zasadnym jest pociągnięcie podmiotu zbiorowego do odpowiedzialności przewidzianej w ustawie z dnia 28 października 2002 roku o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary.

Uznać zatem należy, że zaskarżony apelacją wyrok wydany został z obrazą przepisu art. 5 pkt 2 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary, w kształcie, w jakim przepis ten obowiązywał w dacie popełnienia przestępstwa, o jakim mowa w sprawie II K 742/13 SR w Busku Zdroju i w chwili wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w sprawie niniejszej. Naruszenie tego przepisu, jak również treść art. 454 § 1 kpk, wyłączająca możliwość reformatoryjnego orzekania przez Sąd II instancji, skutkowałą koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy ustali więc, na podstawie przepisów obowiązujących do dacie 14 listopada 2011 roku ustawy, czy podmiot Zbiorowy Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe (...) sp.j. z siedzibą

B. ponosi odpowiedzialność za czyn zabroniony pod groźbą kary opisany we wniosku prokuratora, co wymaga też przeprowadzenia na nowo w całości przewodu sądowego.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 425 kpk, art. 437 § 1 i 2 kpk, art. 438 pkt 1 kpk i art. 456 kpk orzekł jak w wyroku.

SSO Bogusław Sędkowski SSO Alina Bojara SSO Krzysztof Sójka